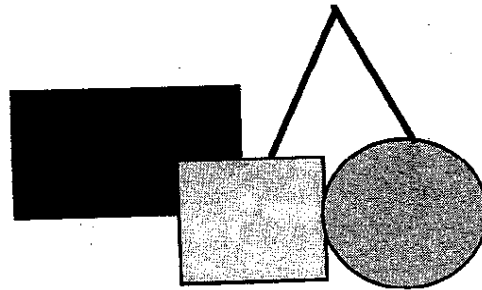

د ریاضي

د زده کړې اساسي قابلیتونه

لومړی ټولګی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سریزه

دا کتاب د ښوونکي د دري، پښتو او رياضي د مؤخذ کتابونو د سلسلي څخه يو دي کوم چې په ۱۹۹۹ کال کي د تجربه کارو افغاني پوهانو د يوي ډلي پواسطه ترتيب شوي تر څوله ښوونکو سره د عامه اساسي قابليتونو په زده کړه او پوهه کي مرسته وکړي کوم چې د لومړينو تعليماتو پروگرام په تدریس کي ضروري دي. دا مواد د ډول ډول موادو منابعو په اساس ترتيب شوي دي په خاص ډول د موجوده افغاني لومړينو درسي کتابونو څخه.

د رياضي کتابونه په لاندی ډول ترتيب شوي دي:

● پدي برخه کي شپږ کتابونه موجود دي چې هر يو يې د يو ټولگي لپاره دي (۶-۱)

● هر کتاب يې د لومړني سويې لپاره د پوره حسابي مفاهيم او مهارتونه د چوکاټ لرونکي دي چې دا چوکاټ له ښوونکو سره په مختلفو لارو او طريقو مرسته کولای شي:

- دا له ښوونکو سره په پوهه کي مرسته کوي چې څنگه حسابي مفاهيم د هر ټولگي د سويې لپاره په مهارتونو تبديل کړي.
- دا له ښوونکو سره مرسته کوي چې څنگه ډول ډول حسابي مفاهيم او مهارتونه په ابتدائي دوران کي په ترتيب سره جوړکړای شي.

● داسې چې د کوم ټولګی په سوبه باید نوی مفاهیم او مهارتونه معرفی کړای شی.

● بیا د هر ټولګی کتاب د ټولو حسابی مهارتونو مثالونه وړاندی کوی کوم چې په یوخاص ټولګی کې باید تر سره شی. دا مثالونه په لاندی ډول له ښوونکي سره مرسته کولای شي.

● دا بقیې کوي چې ټول ښوونکی یو شانته په مفاهیم او مهارتونو کی پوهیږی.

● ښوونکی دا مثالونه ددی لپاره استعمالولای شی چې معلومه کړی ماشومانو مهارتونه زده کړیدی او که نه.

● ښوونکی د ماشومانو لپاره د اضافی تمرین د موادو د انکشاف په خاطر مثالونه استعمالولای شی.

دا مواد یوازی د ښوونکو د استعمال لپاره نه بلکه د ښوونکو روزنکی هم ورڅخه استفاده کولای شی.

د بیلګی په توګه: داسی قابلیتونو معرفی کول، د مضمون دمحتوا تدریسول، او له ښوونکو سره د ارزانه تدریسی موادو په انکشاف کی مرسته کول کوم چې د قابلیتونو سره ارتباط لری.

مفتیش (سوپروایزر) ددی لپاره مثالونه استعمالولای شی، چې معلومه کړی ماشومان په ریاضی کی اساسی قابلیتونه زده کړی او که نه.

ترتیب کوونکی پدی هیله دې چې ټول افغانی ښوونکی په ذکر شوی مواد (کتابونه) له ماشومانو سره د کار کولو په برخه کی مفید او ګټور وموی.

دلاندي ادارو دغاښنده گانو لخوا ترتيب شوي دي:

OI	Ockenden International	اوکنډن انټرنېشنل
IRC	International Rescue Committee	دژغورني نړېواله کمیته
AG-BASED	Afghan German Basic Education	افغان جرمن اساسي زده کړې
SCA	Swedish Committee for Afghanis	کمیته سوېډن برای افغانستان
SBA	Solidarite Afghanistan Belgium	
GTZ-BEFARE	GTZ-Basic Education for Afghan Refugees	دافغان دمهاجرو لپاره اساسي زده کړې
AIL	Afghan Institute of Learning	دافغان آموزشی انېستېتوت
CARE	Cooperative Assistance Relief Everywhere	پاملرنه
PSD	Partners for Social Development	داجتماعي ترقي همکارانو
SCF-US	Save the Children Federation - US	دماشومانو دحمایه موسسه
	Afghan Teachers and Schools Union in Quetta	دکوبتي د افغاني ښونځيو او معلمينو اتحادیه
CIC	Children in Crisis	ماشومان د ناتار په درشل کې
NAC	Norwegian Afghanistan Committee	دافغانستان دپاره د ناروی کمیته
ECAR	Education Committee for Afghan Refugees	دافغاني مهاجرينو د پاره د ښوني او روزني کمیته
AMNA	Creation of the Pilot Schools in Afghanistan	په افغانستان کې د نمونه ښونځيو ايجاد
HCI	Human Concern International	دبشري مرستو بين المللي موسسه

دلومړي ټولگي رياضي

تر عددونو مخکې مفاهيم:

رنگ:

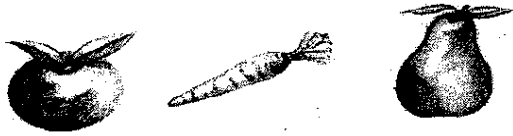
کوچنېان به وکولای شي چی:

۱- لاندی رنگونه وپېی:

سور، زېر، آبی، شین، نارنجی، نخودي، تور او سپین

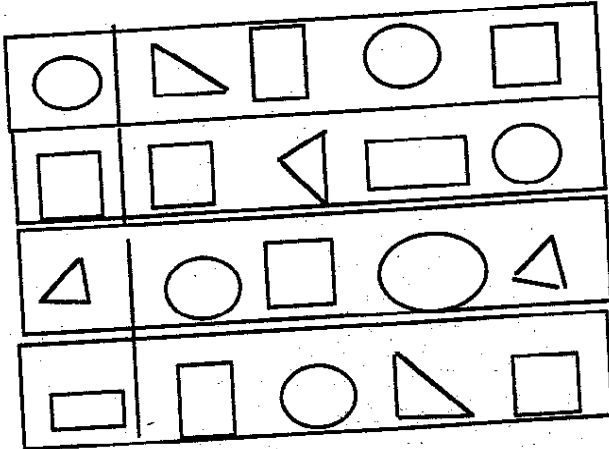
۲- د رنگونو نومونه وواپی.

۳- شکلونه رنگ کړي. د مثال په توگه مڼه سره، ناک شین، گازره نارنجی

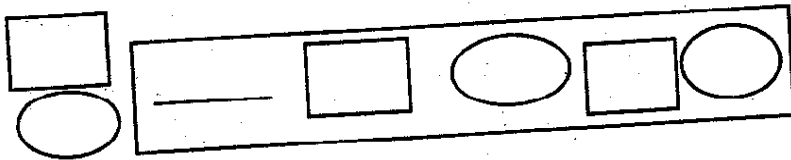

شکلونه:

۴- د کینې اړخ شکلونه وگورئ او د هغو له ورته شکلونو نه په مخامخ خانې کی کړی تاوه کړی.

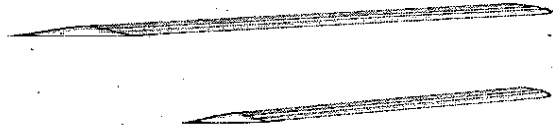
۵- نمونې بشپړی کړی.

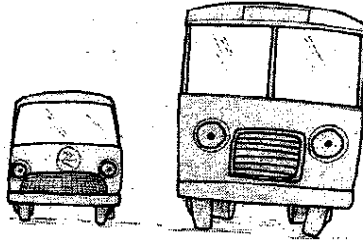
د لومړي ټولگي رياضي

اندازه:

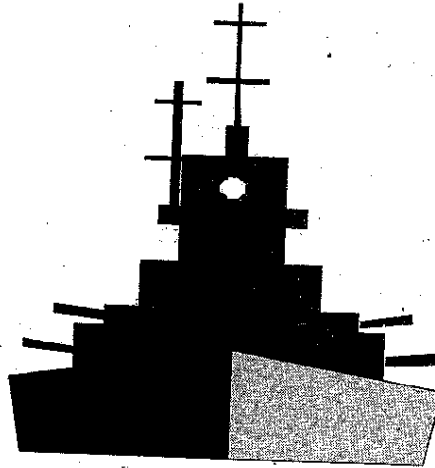
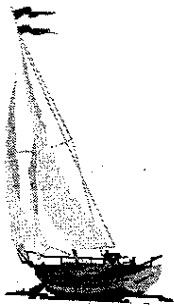
۶- له اوږده شي کړی راتاوه کړئ.

۷- له لوی شي نه کړی راتاوه کړئ.

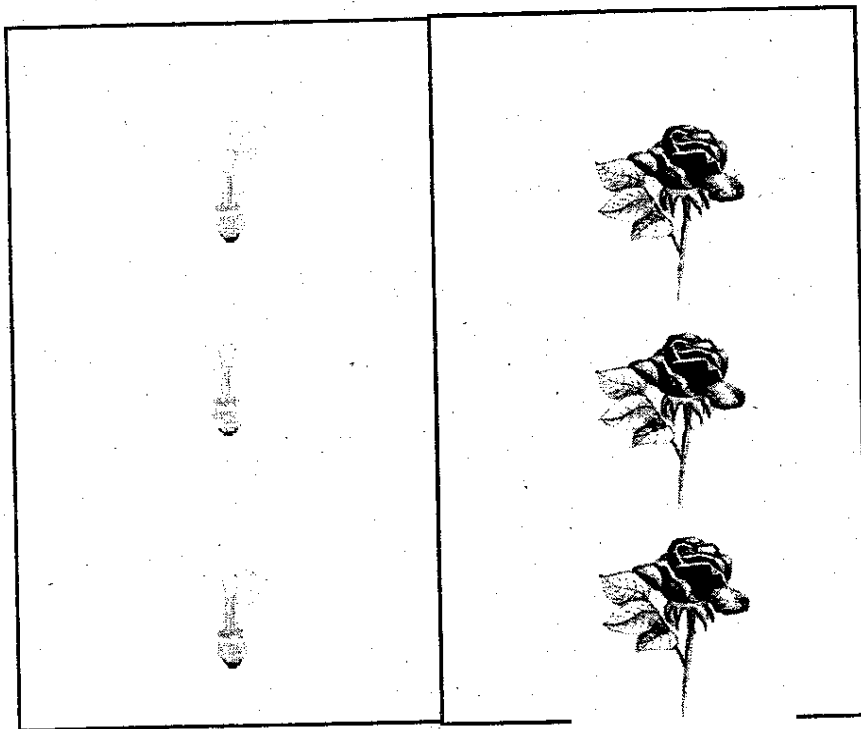

۸- له سپک شي نه کړی راتاوه کړئ.

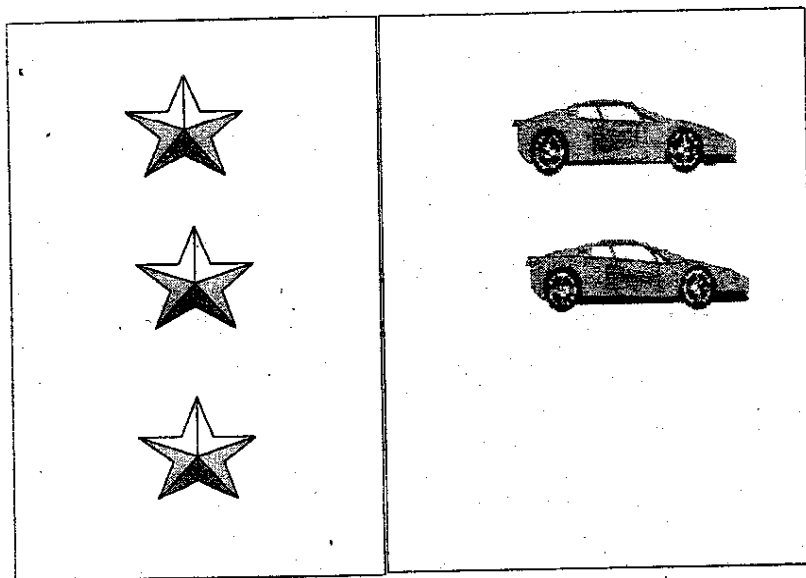

د عدد مفهوم

د دواړو شپان سره یو په یو کرښې سره مقابله کړئ او وواځئ.

۱- د دواړو خواوو شپان سره یو په یو مقابله کړئ او له هغو شپانو کړی تاوې کړئ چه زیات وي.

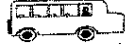

۱۱- د کور شپان وشمېرئ او د هر پوه له شمېر سره سمې کرښې وکارئ.

	• •	۲
		۳
		۱
		۵
		۷
		۶
		۹
		۴
		۸

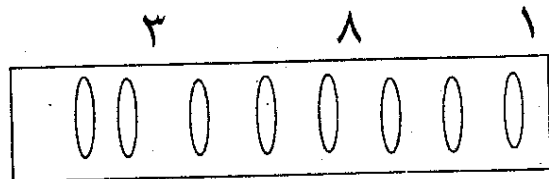
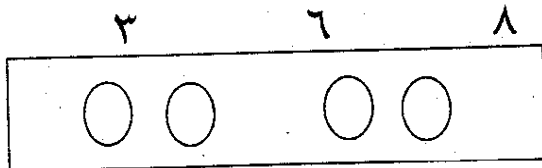
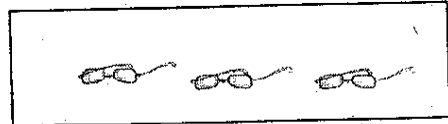
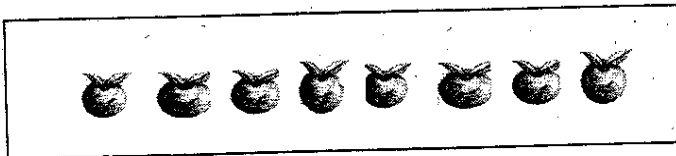
۱۲- شپان له خپلو عددونو سره ونښلوئ.

		۲
		۶
		۷
		۵
		۳
		۹
		۸
		۴
		۱

۱۳- دھري خانې شکلونه وشمېری او عددي سمبولونه یې په مخامخ تش ځای کې ولیکئ.

۱۴- په هر چوکاټ کې څومره شپان دي او د هغو د عددي سمبولونو څخه کړی راتاوی کړئ.

۴ ۶ ۹

۲ ۸ ۹

د هر بکس پاتی عددي سمبولونه ولیکئ.

	۸		۶		۴		۲	۱
--	---	--	---	--	---	--	---	---

د لومړی ټولگی رياضي

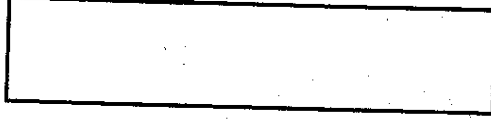
د > نخبې په واسطه د دوو عددونو مقابسه وكړئ. په لاندې

۹ □ ۴

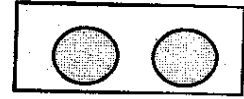
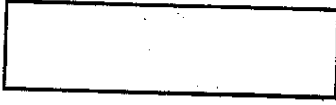
۶ □ ۳

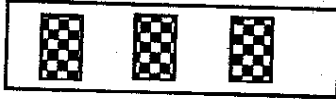
۸ □ ۵

۱۷- له تش بکس نه کړی راتاوہ کړئ.

۱۸- د لاندې بکسونو کې د هرېوشي سمبولونه با نخبې ولېکئ.

پول:

-۱۹

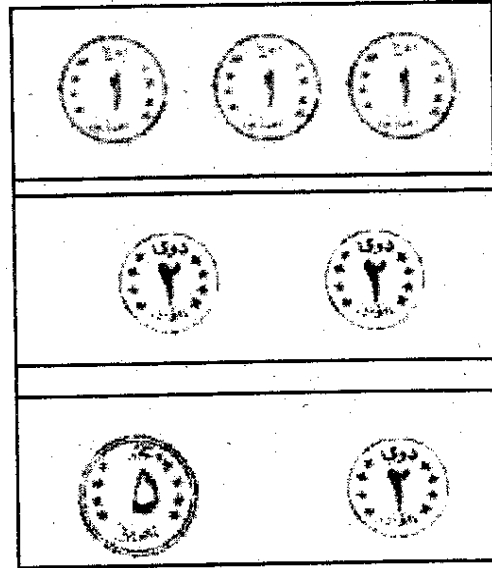
فلزی سکی جمع کړئ او عددی سمبول

بې ولېکئ.

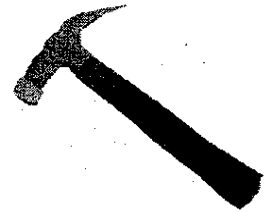
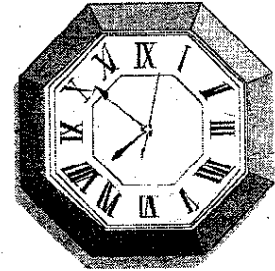
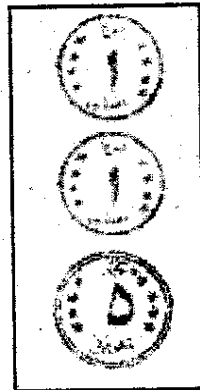
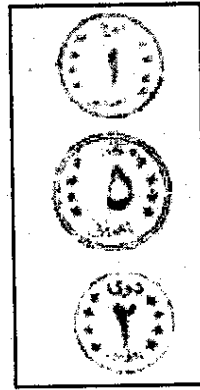
افغانی _____

افغانی _____

افغانی _____

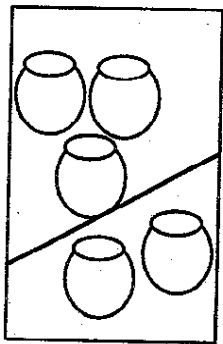

۲- شپان له هغو فلزی سکو سره مقابله کړئ چې قیمت یې ونښی.

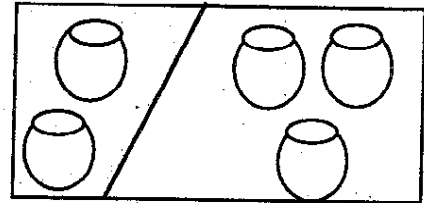
جمع:

کوچنجان به وکرای شی چي:

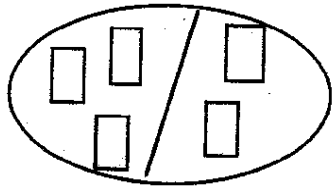

$$\begin{array}{r} 3 \\ + 2 \\ \hline \square \end{array}$$

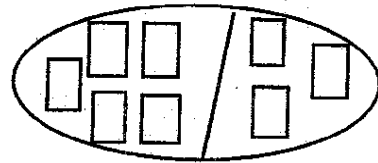
۲۱- دجمع + علامه وپېژنی او شېان جمع وکړي.

$$\square = 2 + 2$$

$$= \square + \square$$

$$\square = 5 + \square$$

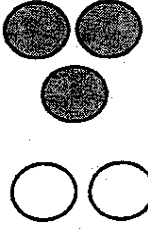
$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

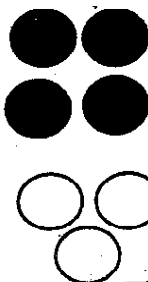
$$\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

وېښنی اوتفرېق ئی کړئ.

۵	
۲	
۳	

	
---	---

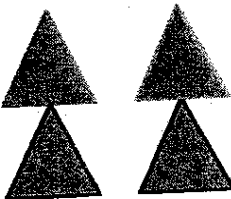
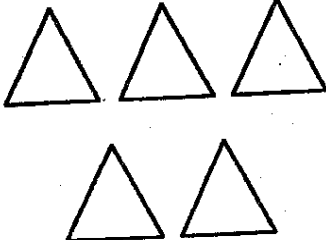
$$۳ = ۲ - ۵$$

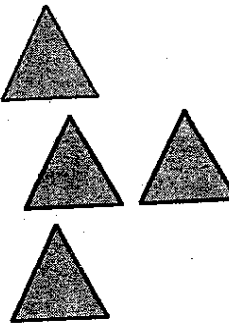
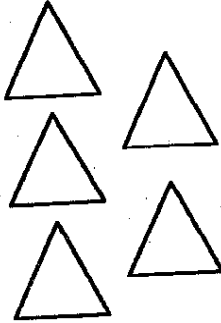
۷	
۲	
۳	

	
--	---

<input type="text"/>	=	<input type="text"/>	-	۷
----------------------	---	----------------------	---	---

<input type="text"/>
۵
<input type="text"/>

	
---	---

	
--	---

<input type="text"/>	=	۵	-	<input type="text"/>
----------------------	---	---	---	----------------------

سيز:

۲۳

د لومړی ټولگی ریاضی

لسييز:

د مثال له ي د لاندې پوښته ځواب کړئ.

-۲۳

۱۰

=

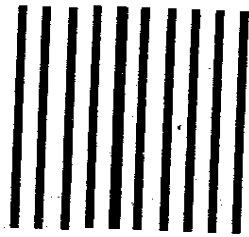

۳

+

۷

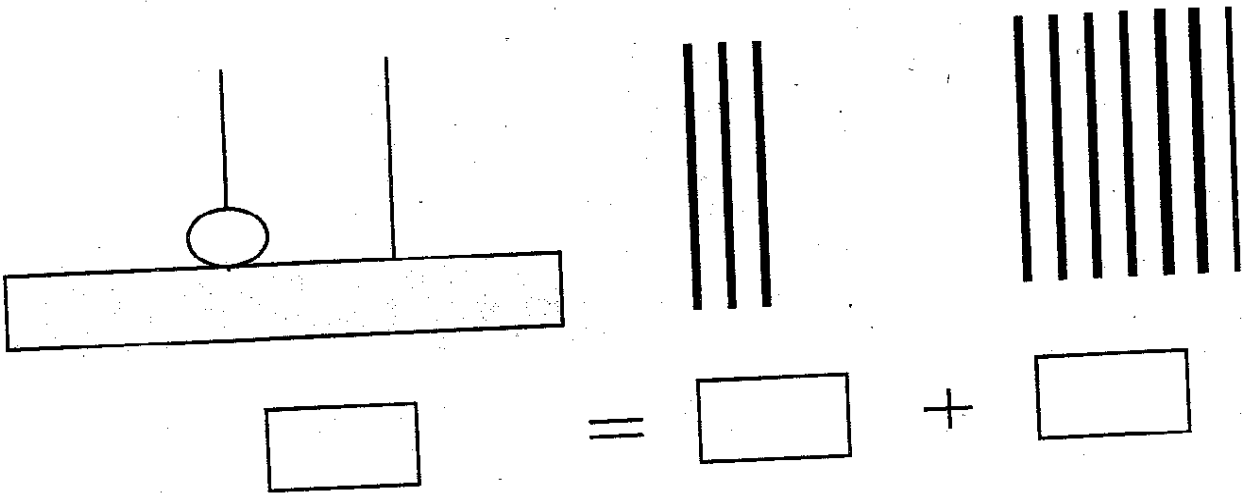
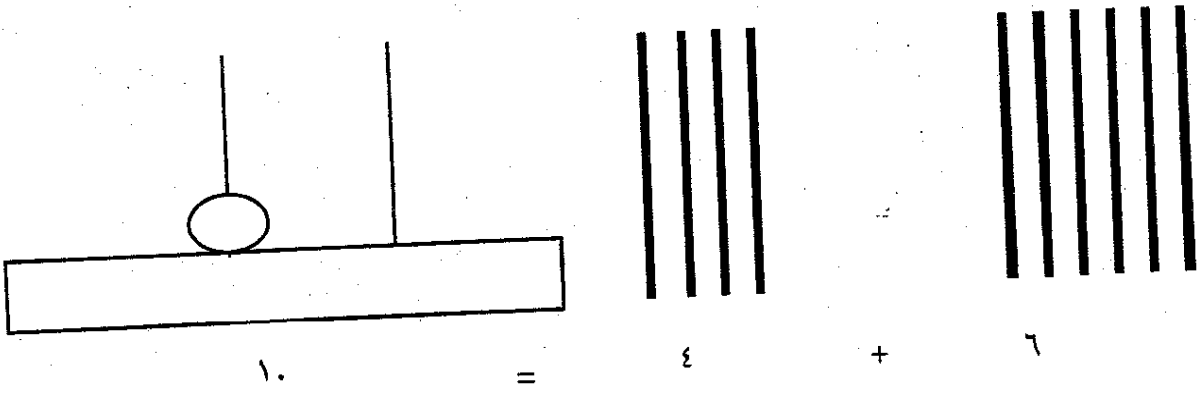
=

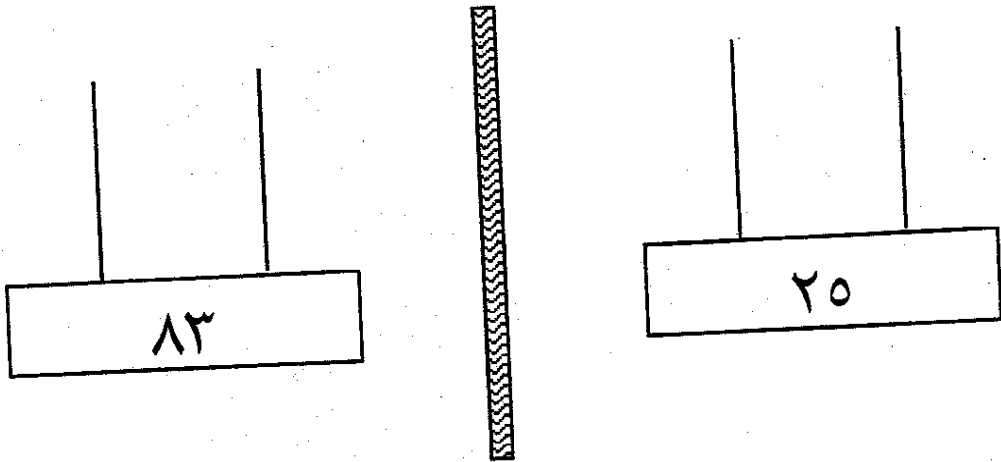
+

۲۴- جمع کړئ او لسيز په چوټ کې ېې لس گونه ولېکنئ.

۲۵- لاندې عددونه په چوټ کې وښئ.

د لومړي ټولگي رياضي

۲۶- پاتې عددې سمبولونه بشپړ کړئ.

۳۳			۳۰					۲۵
----	--	--	----	--	--	--	--	----

۲۷- نوټونه او دهغو عددې سمبولونه وپېژنئ اووې لېکئ.

افغانی _____

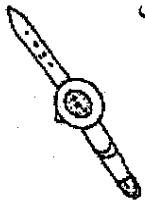
افغانی _____

افغانی _____

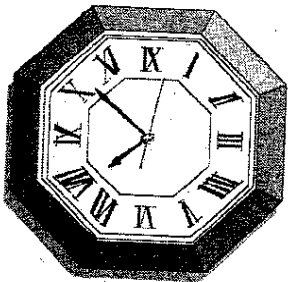
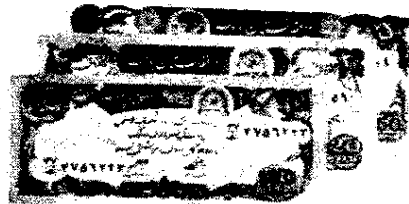

۲۸- شی له هغه نوټ سره مقابله کړئ چې قیمت یې وښئ.

۳. افغانی

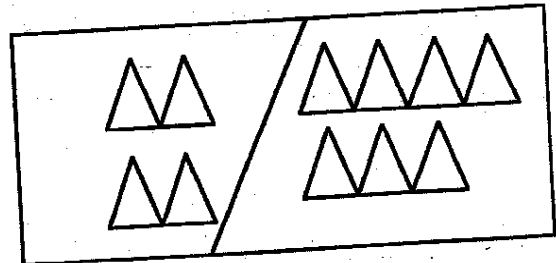
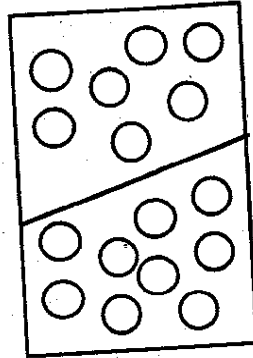

۵. افغانی

دو عددونو چی جمعی حاصل ہی له لسو مخخه زبات وی.
 عددونه د سبز په کور کی بی له حاصل څخه جمع کړئ.

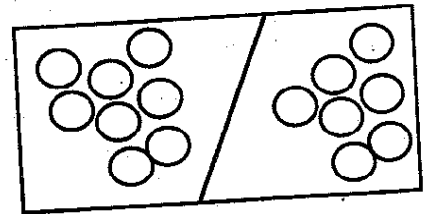
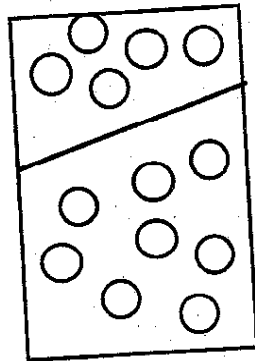
$$\begin{array}{r} 9 \\ + 7 \\ \hline \square \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 7 \\ + \square \\ \hline 10 \end{array}$$

$$\square = 4 + 7$$

جمع ی کړئ.

$$\begin{array}{r} \square \\ + 7 \\ \hline 13 \end{array} \quad + \quad \begin{array}{r} 5 \\ + \square \\ \hline 13 \end{array}$$

$$\square = \square + 7$$

$$\square = \square + 8$$

جمع یں کریں:

$$\begin{array}{r} 23 \\ + 0 \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 34 \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 70 \\ + 13 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 \\ + 10 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 61 \\ + 27 \\ \hline \end{array}$$

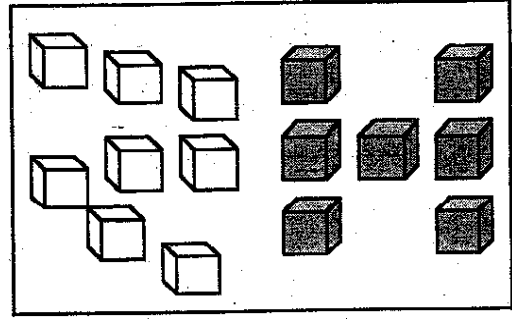
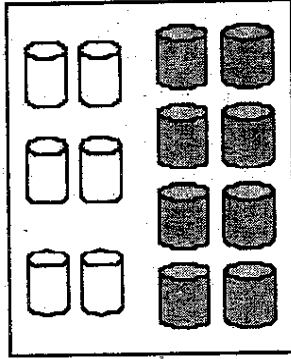
$$\begin{array}{r} 07 \\ + 12 \\ \hline \end{array}$$

تفریق:

ہو رقمی عددونہ د دوه رقمی عددونو له فرضولو پرته تفریق کړئ.

۱۴

۱۴

۸

۶

۶

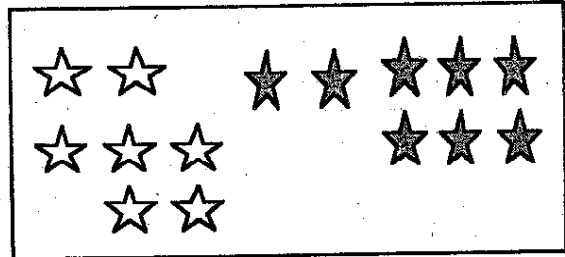
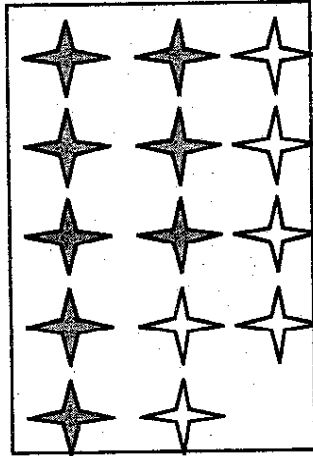
۸

$$6 = 8 - 14$$

۳- تفریق یې کړئ.

۱۵

□

□

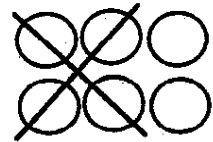
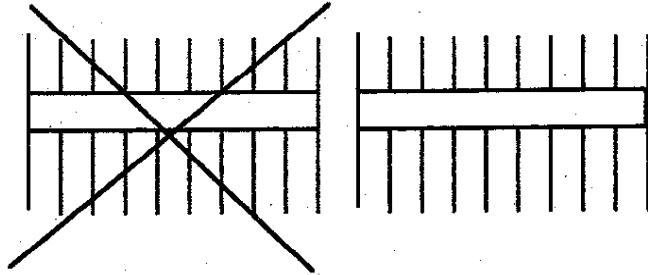
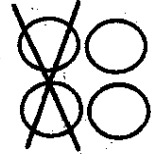
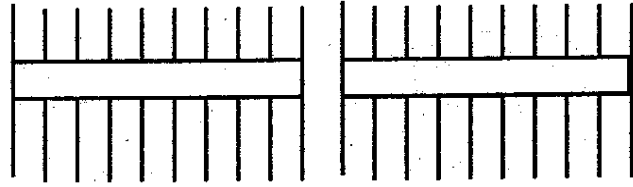
□

□

۸

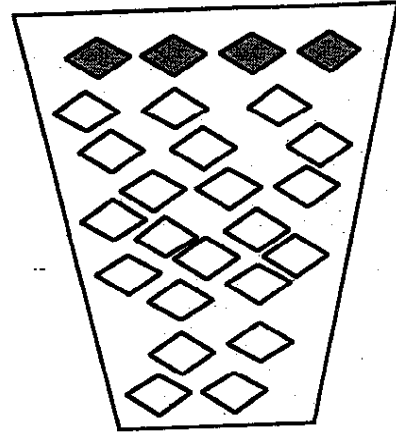
$$\square = 7 - \square$$

تفریق یہی کریں۔

دلاندى عبارتى پويشتنه ځواب كړئ.

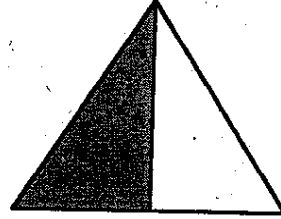
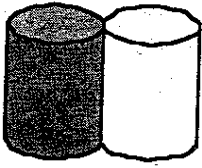
<input type="text"/>	په ټوكړئ كى څو شكلونه دي؟
<input type="text"/>	څلور شكله تړى اېستل شوى.
<input type="text"/>	څو شكلونه پاتى شوى دي.

$\begin{array}{r} 97 \\ - 40 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 53 \\ - 31 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 76 \\ - 23 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 19 \\ - 4 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	--

کسرونه:

دلاندی شکلونو کسر وپېژنئ:

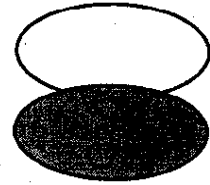
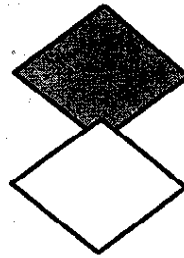
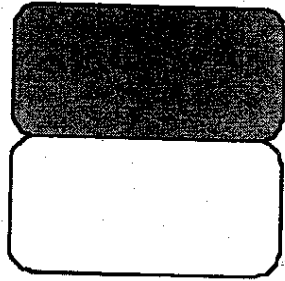
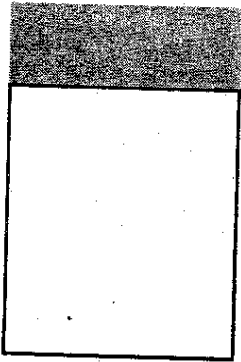

$$\frac{1}{2}$$

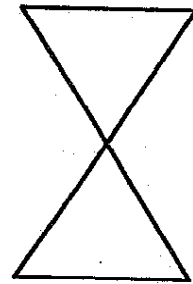
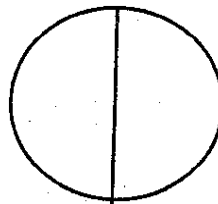
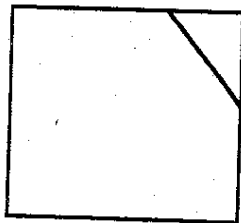
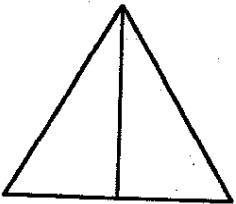
$$\frac{1}{2}$$

$$\frac{1}{2}$$

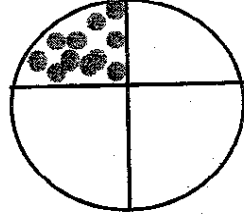
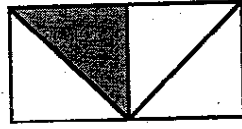
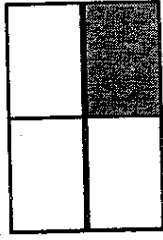
۳۲- له هغو شکلونو چي $\frac{1}{2}$ برخه يې توره شوې ده کړی تاوه کړئ.

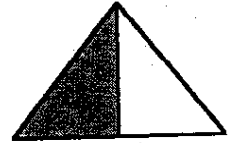
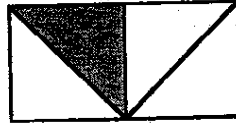
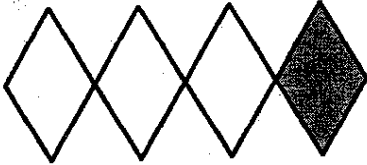
د شکلونو له $\frac{1}{2}$ برخه رنگ کړئ.

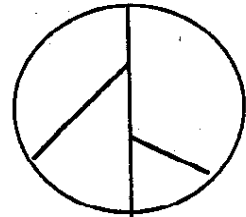
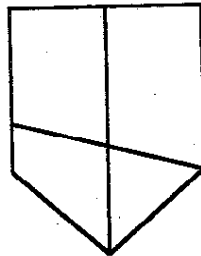
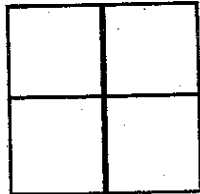
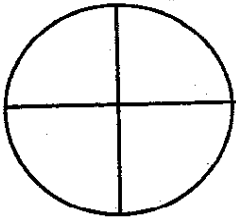
په شڪلونو کي $\frac{1}{4}$ وپيڙئي.

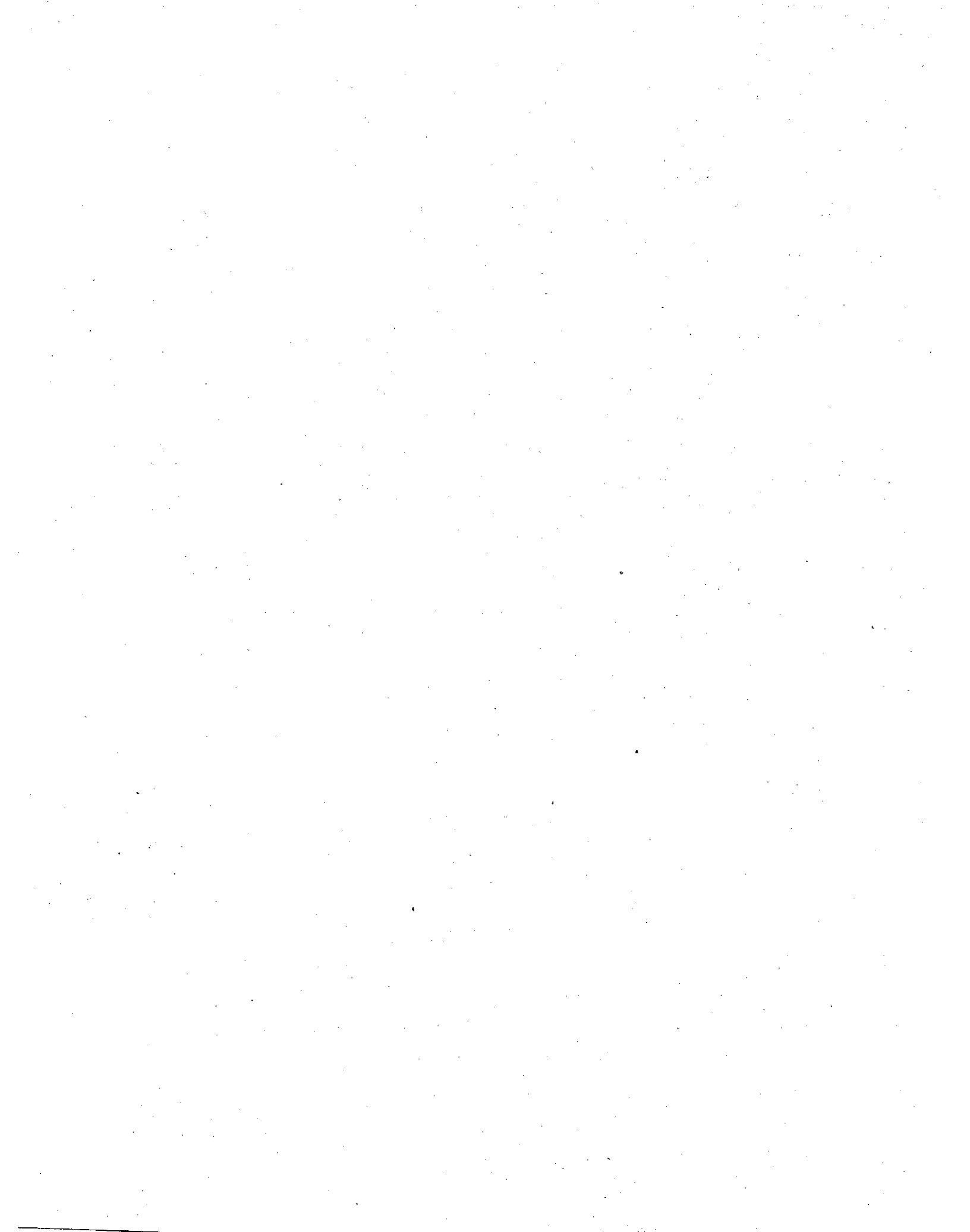

۳۴- له هغو شڪلونو چي $\frac{1}{4}$ برخه سڀي کڻي تاوه کڻي.

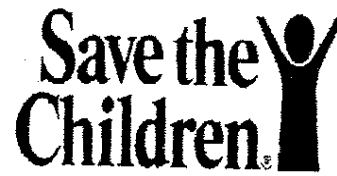

د شڪلونو $\frac{1}{4}$ برخه رنگ کڻي.

**Supported and coordinated by UNICEF and
Save the Children (USA)**